

TOPLUM TEMELLİ GÖÇ PROGRAMLARI KOORDİNATÖRLÜĞÜ

Koruma ve Uyum Programı

COVID-19 DÖNEMİ VE SONRASINDA GÖÇMEN ÇOCUKLARIN YÜZ YÜZE EĞİTİME ERİŞİMİNE DAİR BOYLAMSAL BİR ARAŞTIRMA

Aralık 2022

toplummerkezi.kizilay.org.tr

[f](#) [t](#) [@](#) [in](#) [v](#) /KizilayTm

#Bırdokunuzbirhayat

COVID-19 DÖNEMİ VE SONRASINDA GÖÇMEN ÇOCUKLARIN YÜZ YÜZE EĞİTİME ERİŞİMİNE DAİR BOYLAMSAL BİR ARAŞTIRMA

Türk Kızılay Yayınları

Ankara, Türkiye

Aralık 2022

Yazarlar: İclal KARABEY, Murat ALTUNTAŞ

Katkı Sunanlar: Beyza TANER, Damla DUMAN, Meryem İNAN

Grafik Tasarım: Ebrar YILMAZ

Her hakkı Türk Kızılay'a aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Kitabın bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması için Türk Kızılay'dan izin alınmalıdır.

İÇİNDEKİLER

COVID-19 Sonrasında Mülteci Çocukların Örgün Eğitime Erişimi	7
COVID-19 Döneminde +18 Olan Bireylerin Eğitime Erişimi	7
Giriş	7
Amaç ve Örneklem	8
İl Dağılımı	10
Grafik 1: Örneklem il dağılımı	10
Cinsiyet Dağılımı	11
Grafik 2: Katılımcıların cinsiyet dağılımı	11
Uyruk Dağılımı	11
Grafik 3: Katılımcıların uyruk dağılımı	11
Araştırmanın Bulguları	11
Geçen yıllarda uzaktan eğitime erişebilen çocukların bu yılki durumları	11
Grafik 4: Destek alınan hizmet konuları	12
Uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçiş süreci	12
Grafik 5: Yüz yüze eğitime geçiş sürecini nereden duydunuz?	13
Grafik 6: Desteklere dair memnuniyet durumu	13
Grafik 7: Yüz yüze/online eğitim karşılaştırılması	14
Yüz yüze eğitim dönemi	14
Grafik 8: Yüz yüze eğitimde karşılaşılan zorluklar	15
Grafik 9: Online eğitimde dersleri takip etme motivasyonu	16
Grafik 10: Yüz yüze eğitimde dersleri takip etme motivasyonu	16
Grafik 11: Online eğitime göre yüz yüze eğitimde dersleri takip etme durumları	18
Yüz yüze eğitimde düzenli devamlılık nasıl artırılabilir?	18

Grafik 12: Örgün eğitimdeki ne gibi düzenlemeler okula düzenli devam etmesinde faydalı olur	19
Yüz yüze eğitimde karşılaşılan sorunlar	19
Grafik 13: Öğrenci okula uyum sorunu yaşıyor mu?	19
Grafik 14: Listede yer alan çocuğun yüz yüze eğitimle birlikte karşılaştığı sorunlar	20
Pandeminin çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkisi	21
Grafik 15: Çocukların kaygılanma durumu	22
Grafik 16: Çocukların kaygılandığı konular	23
Grafik 17: Alternatif eğitim modellerinden haberdar mısınız?	23
Grafik 18: Derslerinden geri kaldığı düşünülen çocuklar için veli onayıyla sınıf tekrarı yapılabileceğinden haberdar mısınız?	24
Grafik 19: Çocuğunuzun hangi eğitim modelinde daha başarılı olduğunu düşünüyorsunuz	25
Grafik 20: Çocuk ve ebeveyni yüz yüze eğitim ve uzaktan/online eğitim arasında tercih hakkı olsa hangisini tercih eder?	25
Çocukların temel ve/veya yükseköğrenime geçişine dair bulgular:	26
Grafik 21: Çocuğunuzun hangi döneme kadar okula devam etmesini hedefliyorsunuz?	26
COVID-19 Döneminde +18 Olan Bireylerin Eğitime Erişimi	26
Grafik 22: Şu anda eğitime devam ediyor mu?	27
Grafik 23: Katılımcıların eğitim durumları	27
Bulgu ve Sonuçlar	27
Öneriler	29
Kaynakça	32

COVID-19 SONRASINDA MÜLTECİ ÇOCUKLARIN ÖRGÜN EĞİTİME ERİŞİMİ

COVID-19 Döneminde +18 Olan Bireylerin Eğitime Erişimi

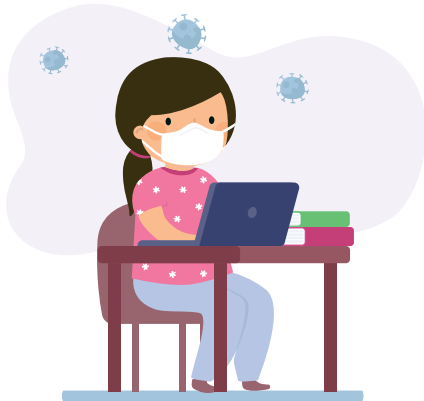
Giriş

Eğitim her bireyin fiziksel ve duygusal yetkinlik ve yeteneklerini ortaya koyma ve kendini gerçekleştirmesindeki en önemli araçların başında gelmektedir (Tekke, 2019; Işık ve Bahat, 2021). Eğitim; bireylerin sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınmasını ve gelişmesini destekleyen önemli süreç olarak kabul edilmektedir (Özgenel, Işık ve Bahat, 2019). Eğitim ile öğrenme, hayat boyu süren ve mekandan bağımsız olarak bireyde/toplumda kalıcı değişiklikler oluşturabilmektedir (Hotaman, 2017). Bireylerin yaşadığı her türlü değişimler/dönüşümler, toplumsal düzeyleri de etkilemektedir. Toplumsal değişmelerin temelinde bireylerin gelişmelerine yön veren ve onları güdüleyen kendi ihtiyaçları en önemli eğitim aracı olarak görülebilir. Eğitim sistemleri; doğal afetler, göçler, savaşlar, salgın, ekonomik kriz gibi çeşitli ve birbirini tetikleyen krizler ve durumlardan etkilenebilir. Ancak eğitim, tüm çocukların istisnasız her koşulda vazgeçilmez bir hakkıdır. 2019 yılının Aralık ayının başında görülerek, 30 Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından da acil sağlık durumu ilan edilmesine sebep olan, 11 Mart 2020 tarihinde küresel salgın hastalık olarak ilan edilen COVID-19, hızlı bulaşıcılığı nedeniyle uzun süredir insanların bir araya gelmelerine, bir arada zaman geçirmelerine engel olmaktadır. COVID-19 salgını toplumda yaşanan korku, çaresizlik ve endişe düzeyinde artış olduğu gözlemlenmiştir (Kardeş, 2020; Skoda ve diğerleri, 2021; Yanardağ ve Selçuk, 2020). Eğitim ve öğretim faaliyetlerine de yansıyan bu durum, uzaktan eğitimin ilkokula kadar inmesine neden olmuştur (Akpınar ve Çakmakkaya, 2021).

Amaç ve Örneklem

COVID-19 salgını sonrasında öğrenme ortamlarında dijitalleşmeye yönelik pek çok gelişme yaşanmıştır. Eğitim-öğretim sürecinde yaşanan zorunlu değişimler öğrenci, öğretmen, veli ve eğitim alanındaki tüm kurum ve kuruluşları etkilediği görülmüştür. Zaruri olarak eğitim alanında önlemler devletler tarafından alınmak zorunda kalmıştır. Bu önlemlerden bir tanesi de yüz yüze eğitime ara verilmesidir (Işık ve Bahat, 2021). Araştırmada 6 Mart 2020 tarihinden itibaren okulların yüz yüze eğitimine ara verdiği süre itibarıyla 6 Eylül 2021 sonrası yüz yüze eğitim geçiş sürecinde eğitimin göçmen ailelerin görüşleri ve çocukları üzerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Türk Kızılay Toplum Temelli Göç Programları Koruma Programı tarafından, 2020 ve 2021 yılları arasında koruma ekibi ile tercüman eşliğinde ve çevrimiçi form aracılığı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. “COVID-19 Sürecinde Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Çocukların Uzaktan Eğitime Erişimi Durum Analiz Raporu-1 2020 Tarihli” ve “COVID-19 Sürecinde Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Çocukların Uzaktan Eğitime Erişimi Durum Analizi – 2 2021 Tarihli” <https://reliefweb.int/raporlar> kısmından, aratarak ulaşabilirsiniz. Çalışmanın üçüncü kısmında ise COVID-19 Sonrasında Mülteci Çocukların Örgün Eğitime Erişimi ve COVID-19 Döneminde +18 Olan Bireylerin Eğitime Erişimi ile ilgili çalışma yürütülmüştür. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine göre tasarlanan araştırmanın katılımcılarının Türkiye'nin farklı illerinde öğrenimine devam eden; anaokul, ilköğretim, ortaöğretim, lise, üniversite veya üniversiteye hazırlanan öğrencilerden oluşmaktadır.

Çalışmanın temeli 2020 ve 2021 yılları arasında yapılmış olan araştırmalara dayanmaktadır. Bundan dolayı çalışmanın örnekleme daha önce araştırmaya dahil edilmiş katılımcılardan oluşmaktadır. Araştırmaya 379 çocuk dahil edilmiştir. 2020 yılında uzaktan eğitime geçişle birlikte yapılan örneklem sayısındaki katılımcı sayısı 385 iken 2021 yılında katılımcı sayısı 365 olmuştur. Bu sayılardaki değişiklik katılımcıların telefon numaralarının değişmesi ve kullanım dışı olmasına bağlı olarak değişkenlik gösterirken 2022 yılında yapılan çalışmada 379 katılımcı araştırmaya katılım sağlamıştır.

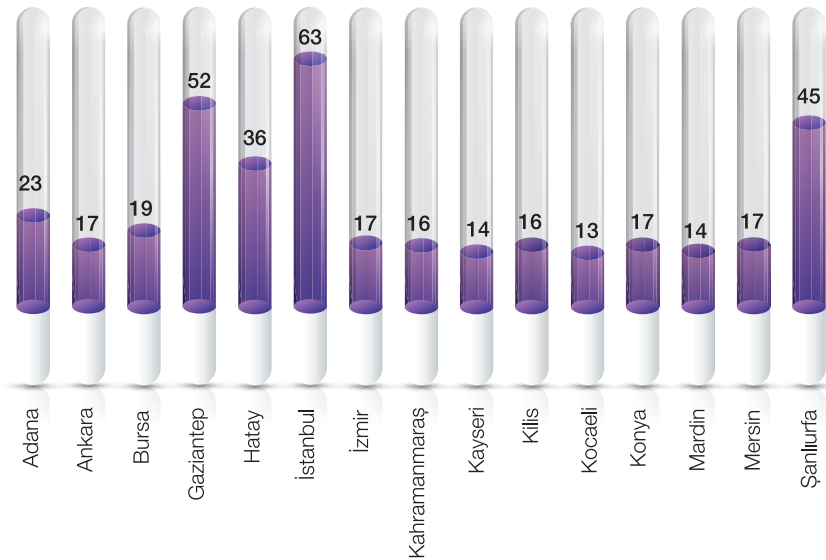
Tüm çalışmalara araştırmanın ilk kez yapıldığı 2020 yılındaki belirlenen örneklem içerisinde yer alan çocuklar dahil edilmiştir. 2022 yılında ek olarak 2020 yılında örgün eğitim çağında çocuk iken 18 yaşına giren katılımcıların mevcut durumuna bakılmak üzere ayrı bir anket üzerinden görüşmeler gerçekleştirilerek bu çalışmaya dahil edilmiştir. 2020 yılından bugüne dek yetişkinliğe erişen çocuk sayısı ise 108'dir. 2022 yılı Nisan ve Mayıs aylarında bu örnekleme de yer alan çocukların yüz yüze eğitim sonrası durumu araştırılmak üzere görüşmeleri sosyal çalışmacılar eşliğinde tercümanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bireylerin, Covid-19 birlikte eğitimlerine devam edip etmediği ve şu anki durumlarını öğrenilmesi amaçlanmıştır. Ele alınan bu araştırmada görüşmeler 04.04.2022-15.05.2022 tarihleri arasında yapılmıştır. Görüşmeler telefon üzerinden koruma ekibi ile tercüman eşliğinde ve çevrimiçi form aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme ortalama 30 ile 45 dakika arası sürmüştür. Elde edilen veriler içerik analizi aracılığıyla analiz edilmiştir. Ayrıca Türk Kızılay koruma ekipleri tarafından iletilen saha gözlem notlarından alınan bilgiler ışığında rapora katkı sunulmuştur.

Nitel araştırmalar için araştırmanın geçerliliği, çalışmada inanılabilirlik ve aktarılabirlik çerçevesinde verilmeye çalışılır (Başkale, 2016). Ele alınan bu çalışmada inandırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla uzman incelemesine başvurulmuştur. Anket aramaları sırasında okula devam etmeyen öğrenci velileri ile görüşmeye devam edilmiş olup, kendilerine farklı sorular

yönetilmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır.

Ele alınan bu çalışmada, geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki kişilerin yoğun olarak yaşadığı ve aynı zamanda Kızılay topluluk merkezlerinin de bulunduğu 15 ilde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar; il ve sınıf bazlı istatistiksel analiz gerçekleştirilerek daha önce 2020 ve 2021 yıllarında çalışmaya dahil edilmiş olan katılımcılardan oluşmaktadır. İhtiyaç analizine dâhil edilen örnekleme ilişkin cinsiyet, uyruk ve il bilgileri aşağıdaki grafiklerde belirtilmektedir.

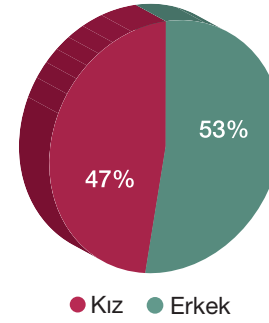
İl Dağılımı

Grafik 1: Örneklemin il dağılımı

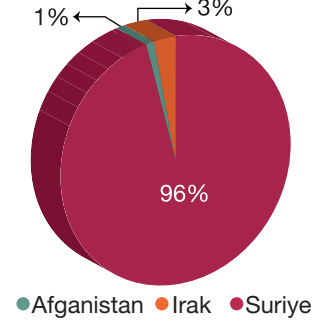
Araştırmaya dahil edilen çocukların büyük bir bölümü İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay illerinde ikamet etmektedir. Bu iller; geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki kişilerin yoğun olarak yaşadığı illerdir. Araştırmaya dahil edilen çocukların %53'ü erkek, %47'si de kız çocuklarından oluşmaktadır (bkn. Grafik 2).

Cinsiyet Dağılımı

Grafik 2: Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Uyruk Dağılımı

Grafik 3: Katılımcıların uyruk dağılımı

Araştırmaya 364 geçici koruma statüsüne sahip Suriyeli çocuk, uluslararası koruma statüsüne sahip 13 Irak ve 2 Afgan çocuk dahil edilmiştir.

Araştırmanın Bulguları

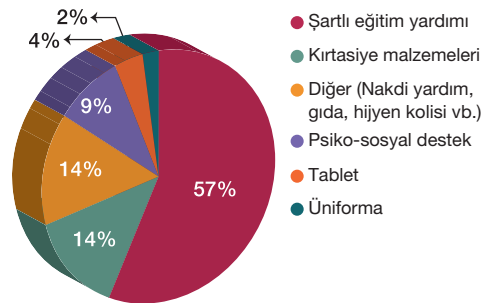
Geçen yıllarda uzaktan eğitime erişebilen çocukların bu yılki durumları

2022 Mayıs ve Haziran aylarında yapılan araştırmaya göre katılımcılardan 337 çocuğun eğitime devam ettiği görülürken, 27 çocuğun ise eğitime çeşitli sebeplerden dolayı devam etmediği tespit edilmiştir. 2021 yılında yapılan araştırmada örnekleme dahil olan katılımcılarla yapılan görüşme sonucunda 3 çocuğun okula devam etmediği görülmüştür. 2021 ile 2022 yılları arasında yapılmış olan iki araştırma karşılaştırıldığında; okula devam etmeyen çocukların oranında büyük bir artış olduğu görülmektedir. Nedenleri araştırmak üzere çalışma kapsamında katılımcılara okula bırakma sebepleri sorulmuştur. Araştırmaya dahil edilen katılımcılardan alınan bilgiler ışığında 27 çocuğun yüz yüze eğitime geçiş ile okulu bıraktıkları öğrenilmiştir. Okulu bırakma sebeplerinde öne çıkan sonuçlara bakıldığında; uzaktan eğitim süreci boyunca dersleri takip etmediklerini/ edemediklerini, sağlık sorunları, COVID-19 bulaşma riskinin olması, sosyo-ekonomik durumlarının yetersizlik nedeniyle çocukların aile tarafından veya kendi isteği ile çocuk işçi olarak çalıştığı/çalıştırıldığı öne çıkan bulgular arasındadır.

Araştırma verilerine göre okula devam etmeyen çocuklar arasında ortaöğretime geçiş ile eğitimlerine devam etmedikleri görülmüştür. Araştırmaya dahil edilen çocukların okulu bırakma zamanlarına bakıldığında; büyük bir çoğunluğunun yüz yüze eğitime geçişi ile okula devam etmedikleri tespit edilmiştir.

Eğitim Reformu Girişimi tarafından 2021 yılında hazırlanan “COVID-19 Etkisinde Türkiye’de Eğitim” çalışmasına göre de benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Uzaktan eğitim süreci boyunca öğrencilerin derslere katılım oranlarının düşük olduğu, yüz yüze eğitime geçiş ile okula devamlılığın azalabileceği belirtilmiştir (Gencer ve diğerleri, 2021). Ele alınan bu araştırmanın bulguları arasında da yüz yüze eğitime geçiş ile okula devam eden çocuk sayısında düşüş olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcılara; “Çocuğunuzun okula devamlılığı için eğitime ilişkin herhangi bir yerden destek talep ettiniz mi (komşu, kurum, öğretmen vb.)?” sorusu yöneltilmiştir. Soruya yanıt veren katılımcıların 335’i “hayır”, 44 katılımcı ise “evet” yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren katılımcılara ne tür hizmet aldıkları sorulmuştur. Öne çıkan yanıtlar arasında eğitim yardımı, kırtasiye malzemeleri ve psiko-sosyal destek hizmetleri yer almaktadır (bkn. Grafik 4).

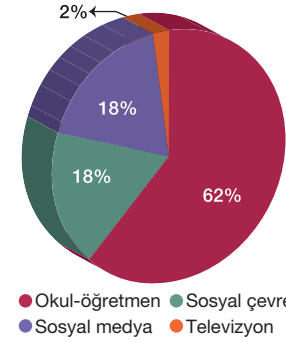

Grafik 4: Destek alınan hizmet konuları

Ayrıca katılımcılardan bazıları birçok kurum veya kuruluşlara yardım talebinde bulduklarını ancak olumlu yanıt alamadıklarını dile getirmişlerdir. Bazı katılımcılar da başvuru yapmış oldukları kurumlardan dönüt alamadıklarını ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçiş süreci

Ele alınan bu çalışmada katılımcılara uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçiş süreciyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Katılımcılara; yüz yüze eğitime geçiş süreci, sivil toplum kuruluşların veya devletin sunmuş

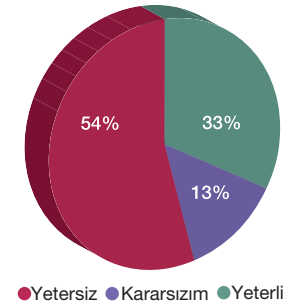
Grafik 5: Yüz yüze eğitime geçiş sürecini nereden duyduunuz?

oldukları destekler, yüz yüze eğitime geçişle birlikte okulda buldukları süre boyunca memnuniyeti, yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimi karşılaştırmaları ve motivasyon durumlarını içeren birtakım sorular yöneltilmiştir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yüz yüze eğitim geçiş sürecini okul idaresinden veya öğretmenleri aracılığıyla öğrenmişlerdir. Sosyal çevre veya sosyal medya üzerinden de yüz yüze eğitime geçiş süreciyle ilgili bilgilendiklerini dile getirmişlerdir (bkn. Grafik 5).

Katılımcılara yüz yüze eğitime geçiş süreci boyunca sivil toplum kuruluşlarından veya devlet tarafından bilgilendirme, eğitim günler, sınıf koşulları, materyal temini vb. gibi desteklerle ilgili memnuniyetlerini öğrenmek üzere soru yöneltilmiştir. Katılımcıların 207’si destekleri yeterli bulmazken, 124 katılımcı ise yeterli bulmaktadır. Katılımcıların 48’i ise kararsız yanıtını vermişlerdir.

Katılımcılara yüz yüze eğitime geçişle ilgili memnuniyetleri sorulduğunda katılımcıların %91 i memnun olduğunu, %3’ü memnun olmadığını, %6’sı ise kısmen yanıtını vermişlerdir. Sahada göçmen çocuklarla yapılan çalışmalarda saha çalışanlarının ve faydalanıcıların sık sık bahsettiği gibi pandemi sürecindeki eğitime eksik katılımın olumsuz etkileri bu soruyu destekler niteliktedir. Pandemiye doğan teknolojik ihtiyaçların da eğitime devamlılıkta olumsuz etkisi olduğu gibi düzenli ders katılımını sağlayamayan, öğretmene soru sorma şansının yüz yüze eğitime kıyasla daha az olduğu uzaktan eğitim sisteminde, öğrencilerin dil gelişimi ve ders başarısında düşüş görülmüştür. Ekonomik durumun örneklemdeki yansımalarını görmek

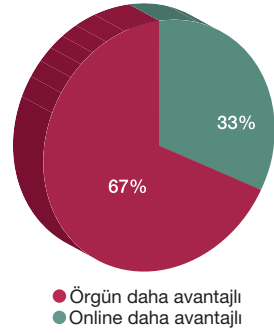
Grafik 6: Desteklere dair memnuniyet durumu

adına çalışma kapsamında katılımcılara “Online ve yüz yüze eğitim arasında ekonomik olarak kıyas yapmak isterseniz hangisinin daha avantajlı olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Yanıtlara bakıldığında; her üç katılımcıdan ikisi yüz yüze eğitimi daha avantajlı bulmuşlardır (bkn. Grafik 7). Örgün eğitimi tercih edenler, çoğunlukla internete erişimin kısıtlı olmasından dolayı örgün eğitimi tercih ettikleri yanıtını vermişlerdir. Katılımcılar; bilgisayar, tablet veya telefon aracılığıyla dersleri takip etmelerinin zor olmasından dolayı yüz yüze eğitimin daha avantajlı bulmuşlar, ayrıca evlerinde internet bağlantısı olmasına rağmen yeterli miktarda teknoloji cihazı olmamasından dolayı çocukların dersleri düzenli takip edemediklerini dile getirmişlerdir. Türk Kızılay Toplum Temelli Göç Programları Koruma ve Uyum Programı tarafından 2020 ve 2021 yıllarında yapılmış olan çalışmalara bakıldığında da uzaktan eğitim süreci boyunca teknik eksikliğe bağlı olarak uzaktan eğitime erişememe sorununun olduğu görülmektedir (Türk Kızılay, 2020; 2021).

Ünal’ın yapmış olduğu bir çalışmada da geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların uzaktan eğitim süreci boyunca teknolojik alt yapı yetersizliğinden dolayı derslere katılımın oranının oldukça düşük olduğu sonucu çıkmıştır (Ünal, 2022).

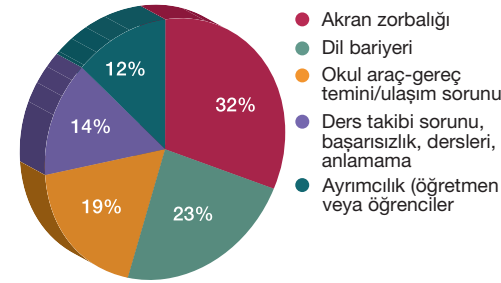
Yüz yüze eğitim dönemi

Araştırma kapsamında katılımcıların yüz yüze eğitimi etkin görmelerinin yanı sıra etkin görülen bu eğitim döneminde karşılaştıkları sorunlar, memnuniyet düzeyleri ve beklentileri üzerine de sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda katılımcıların %83’ü okulda sorun yaşamadıklarını ifade ederken %17’si okulda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Okulda sorun yaşayan katılımcılara ne tür sorunlar yaşadığına dair sorular

Grafik 7: Yüz yüze/online eğitim karşılaştırılması

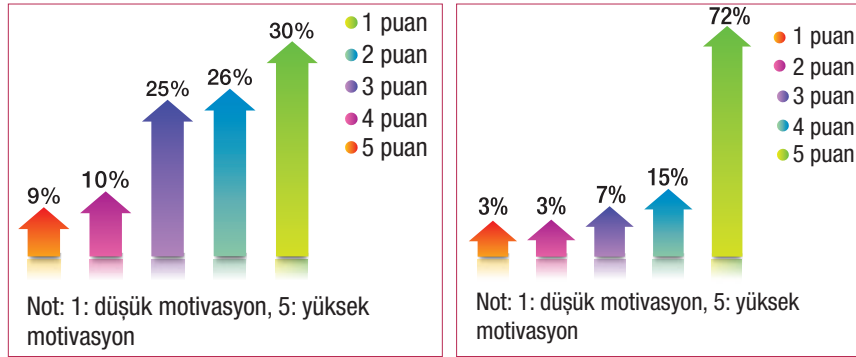
yöneltildiğinde öne çıkan sonuçlar arasında akran zorbalığı ve dil bariyeri yer almaktadır (bkn. Grafik 8).

Grafik 8: Yüz yüze eğitimde karşılaşılan zorluklar

Okulda sorun yaşayan çocukların, akran zorbalığına maruz kaldıkları ve Türkçeyi ileri seviyede bilmemelerinden dolayı dersleri anlamada zorluk yaşadıkları çalışmaya katılan katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Sahadaki gözlemlerden biri de

çocukların pandemi sürecinde okuldan uzun süre uzak kalmaları nedeniyle okula uyum sağlamada güçlük çektikleri yönündedir. Bu bağlamda çocukların hem derslere düzenli katılım sağlamaması ve yüz yüze eğitimde bir seçenek olan “sosyal uyum sınıfları”nın uzaktan eğitim sürecinde arka planda kalması çocukların dil öğrenimine ve ders başarısına olumsuz etki etmesidir. Bir diğer bulgu olarak katılımcılar pandemiyle birlikte hanedeki yetişkin ve çalışabilir bireylerin işsiz kaldıklarını, çocukların kırtasiye malzemelerinin temin edilmesi noktasında da sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bozkurt, Işık ve Bahat’ın 2020 ve 2021 yıllarında yapmış oldukları çalışmalarında da, pandemiyle birlikte artan işsizlik ve ekonomik sorunlar nedeniyle, ebeveynlerin çocuklarının kırtasiye masraflarını karşılayamadıkları sonucunu çıkartmışlardır (Bozkurt, 2020 ve Işık ve Bahat, 2021). Ekonomik zorlukların yanı sıra çocukların eğitime dijital ve fiziki olarak erişimlerdeki motivasyon da araştırılması gereken ayrı bir etken olarak düşünülmüştür. Bu nedenle çalışmada katılımcılardan; çevrimiçi ve yüz yüze eğitimi karşılaştırmaları ve uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimi 1-5 puan arasında puanlanması istenmiştir. Ayrıca yüz yüze eğitimde karşılaştıkları sorunlarla ilgili sorular da yöneltilmiştir.

Grafik 9: Online eğitimde dersleri takip etme motivasyonu

Grafik 10: Yüz yüze eğitimde dersleri takip etme motivasyonu

Katılımcıların çocuklarının yüz yüze ve dijital eğitime dair motivasyon düzeyleri karşılaştırıldığında yüz yüze eğitimde yüksek motivasyon %72 iken dijital eğitimde bu oran %9 olarak görülmektedir. Aynı şekilde düşük motivasyon oranına bakıldığında tam tersi biçimde bu oranın dijital eğitimde %30'luk bir oranda yüz yüze eğitime göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların uzaktan eğitime sıcak bakmadıkları, dersleri takip etme motivasyonlarının düşük oldukları tespit edilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcılar; yeterli teknoloji alt yapılarının olmamasından ve buna bağlı olarak dersleri takip edemediklerini ifade etmişlerdir. Bu durumun motivasyon düşüklüğüne yol açtığını eklemiştir. Uzun süren uzaktan eğitim süreci, sosyo-ekonomik durumları yetersiz olan okul çağındaki çocukları olumsuz etkilemiştir. Yüz yüze eğitimin uzaktan eğitime nazaran daha büyük bir motivasyon kaynağı olduğu açıkça görülürken bunun en önemli nedenleri arasında; öğrencilerin dersleri takip edebilme imkanlarına sahip olmaları, teknolojik alt yapıya çok ihtiyaç duymamaları ve sosyalleşebilecek ortamlarının olduğu söylenebilir.

Pandemi sürecindeki uygulanan uzaktan eğitim süreci ile birlikte eğitime devamlılığa ilişkin bir diğer konu ise çocukların yüz yüze ve uzaktan eğitime devamı sırasında öğretmenleri tarafından takip edilme

sıklığı ve niteliğine dair değişkenliğin gözlemlenmesidir. Bu değişkenliği görebilmek adına araştırma kapsamında katılımcılara “uzaktan ve yüz yüze eğitim arasında öğretmen takibi konusundaki karşılaştırmalı memnuniyetleri” sorulmuştur.

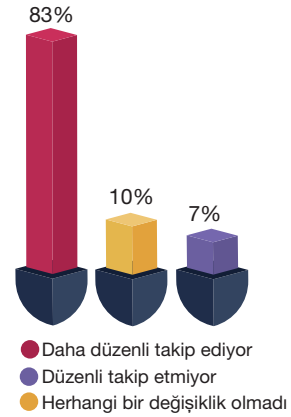
Yüz yüze eğitim’de katılımcılardan 323’ü “öğretmen takibinden memnunum” yanıtını verirken 32 katılımcı ise öğretmenlerin çocuklarının derslerini az veya hiç takip etmediklerini aktarmışlardır.

Uzaktan eğitim’de katılımcılardan 258’i öğretmen takibinden memnun olmadıkları” yanıtını verirken, 97 katılımcı ise öğretmenlerin çocuklarının derslerini takip ettiklerini dile getirmişlerdir. Karşılaştırmalı olarak orana bakıldığında yüz yüze eğitimde öğretmen takibinin daha etkin olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretmenlerin çocukların eğitime devamlılığına etkisine ilişkin değişkenlik kadar önemli olan diğer konu ise çocukların eğitimden tamamen ayrılmasa da dersleri devamlı takip etme durumudur. Bu durumu Eylül 2021 itibariyle geçilen yüz yüze eğitimde analiz etmek

amacıyla araştırma kapsamında katılımcılara “uzaktan eğitime göre yüz yüze eğitimde dersleri takip etme durumu nasıl” sorusu yönetilmiştir. Katılımcılardan büyük bir çoğunluğunun dersleri daha düzenli takip ettiklerini dile getirmişlerdir (bkn. Grafik 11). Türk Kızılay Toplum Temelli Göç Programları Koruma ve Uyum Programı tarafından 2020 ve 2021 yıllarında yapılmış olan çalışmalar incelediğinde; uzaktan eğitimde dersleri takip eden öğrencilerin az olduğu bulgusu öne çıkarken yapılan bu analizde yüz yüze eğitimde çocukların daha düzenli biçimde eğitime devam ettiği göze çarpan bir fark ile görülmektedir (Türk Kızılay, 2020; 2021). Bunun en önemli nedenleri arasında; uzaktan eğitimde internet, bilgisayar, tablet ve telefon materyallerinin temin edilemezken yüz yüze eğitimde fiziki ders katılımının ekonomik etkisinin görece daha az olması ve çocuk motivasyonunun okul gibi sosyal bir alanda daha yüksek olduğunun etkili olmasına bağlı olarak düşünülebilir.

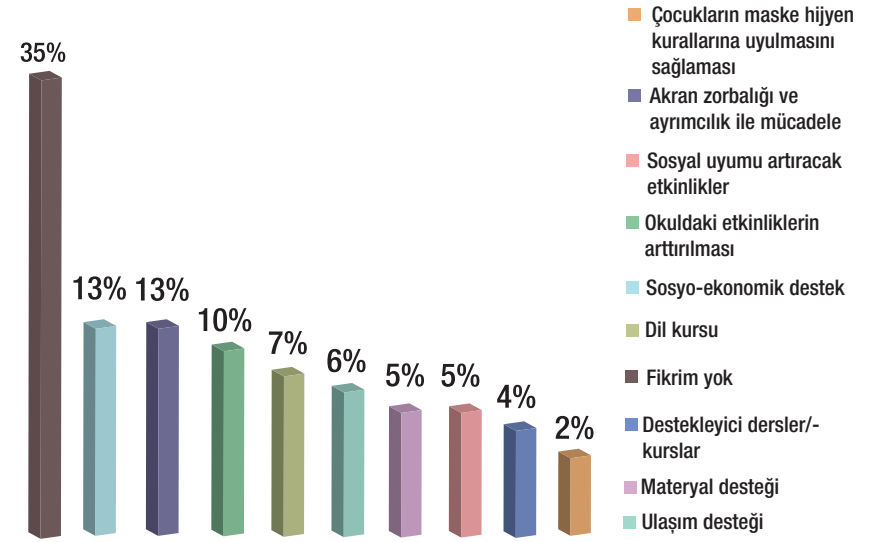
Grafik 11: Online eğitime göre yüz yüze eğitimde dersleri takip etme durumları

Yüz yüze eğitimde düzenli devamlılık nasıl artırılabilir?

Çalışma esnasında katılımcılara “Örgün eğitimdeki ne gibi düzenlemeler çocukların okula düzenli devam etmesinde faydalı olur?” sorusu yöneltilmiştir ve katılımcıların %35’i fikrim yok yanıtını vermişlerdir. Araştırma kapsamında, hemen hemen her üç katılımcıdan birinin fikrinin olmaması önemli bulgular arasında yer almaktadır. Katılımcılardan %13’ü sosyo-ekonomik destek talebinde bulunurken, %6’si ise çocuklarının servis desteğine ihtiyaç duyduklarını aktarmışlardır (bkn. Grafik 12).

Geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki öğrencilerin, yüz yüze eğitimde en çok karşılaştıkları sorunların başında akran zorbalığı ve ayrımcılık gelmektedir. Çalışma kapsamında da katılımcıların %13’ü, okullarda karşılaştıkları her türlü zorbalık ve ayrımcılıkla mücadele edilmesi

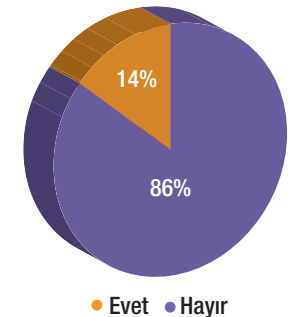
gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların geri bildirimleri incelendiğinde eğitime devamlılıkta etkili olan en büyük etkenlerin farklı araştırmalardaki bulgulara paralel biçimde ekonomik destek ve sosyal uyum programları olduğu açıkça görülmektedir.

Grafik 12: Örgün eğitimdeki ne gibi düzenlemeler okula düzenli devam etmesinde faydalı olur

Yüz yüze eğitimde karşılaşılan sorunlar

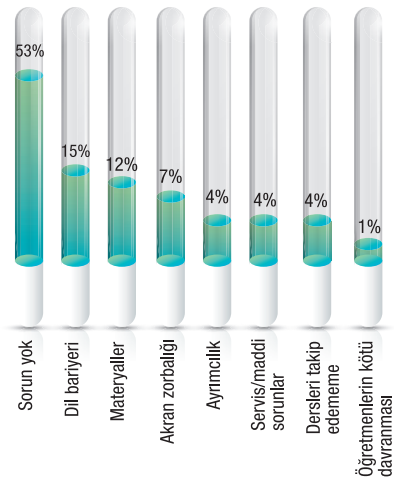
Araştırma kapsamında geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki çocukların okulda karşılaştıkları sorunları tespit etmek hedeflenerek okula uyum sorunu yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Katılımcılardan %86’sı okulda sorun yaşamadıklarını, %14’ü ise okula uyum sorunu yaşadıklarını dile getirmişlerdir (bkn. Grafik 13). Rabia Ünal’ın ele almış olduğu bir çalışmada da göçmen çocukların okulda sosyal uyum sorunu yaşadıklarını, bu durumun çocuklarda duygusal ve psikolojik boşluklar oluşturduğu bulgusunu çıkartmıştır (Ünal, 2022).

Grafik 13: Öğrenci okula uyum sorunu yaşıyor mu?

Katılımcılara, okulda uyum sürecini destekleyecek çalışmalar hakkında sorular yöneltilmiştir. Okula uyum sağlamaya yönelik katılımcılara çalışmalar hakkında fikir sahibi olup olmadıklarına sorulduğunda katılımcıların %49'u evet, %22'si hayır yanıtını verirken, %29'u ise konuyla ilgili fikir sahibi olmadıklarını aktarmışlardır. Konu hakkında yeterli bilgisi olmayan katılımcıların, çocuklarının okula uyumu destekleyici etkinlikler ve yöntemlerin neler olduğuyla ilgili bilgi sahibi olmadıkları dikkat çeken bulgular arasındadır.

Yüz yüze eğitime geçiş yapan geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki öğrencilerin okulda karşılaşmış oldukları en büyük sorunlardan biri dil bariyeri diğeri ise ekonomik sorunlarla da ilişkili olarak edinilmesi zor olan materyal eksikliğidir. Uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçişle birlikte her ne kadar uzaktan eğitimdeki ihtiyaçların teknolojik ihtiyaçlar olması nedeniyle daha yüksek maliyetleri olsa da yüz yüze eğitimde de aynı sorunların devam ettiği görülmektedir. Özellikle uzaktan eğitimde, dil bariyeri sorunu yaşayan öğrencilerinin sayısının daha fazla olduğu araştırmanın bulguları arasındadır.

Grafik 14: Listede yer alan çocuğun yüz yüze eğitimle birlikte karşılaştığı sorunlar

Bu araştırma kapsamında göçmen çocukların %4'ün okulda ayrımcılığa maruz kaldığı, yüzde 4'ünün ise sosyo-ekonomik durumlarının kötü olmasında dolayı okul servisine binemediklerini ve ebeveynleri tarafından düzenli olarak günlük harçlıklarının alamadıklarını ifade etmişlerdir (bkn. Grafik 14).

Bu çalışmanın benzer bulguları Saklan ve Karakütük'ün ele almış oldukları makalede de görülmektedir; yazarlar geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların

okulda en çok dil bariyeri ve akran zorbalığına maruz kaldıklarını çalışmalarında belirtmişlerdir. (Saklan ve Karakütük, 2022).

Yüz yüze eğitime geçişte çocukların eğitim ilişkili ihtiyaçlarında değişkenlikler olmakla birlikte pandemi ile oluşan dijital ihtiyaçların devam edip etmediği araştırıldığında katılımcıların yarısından fazlasının tablet, telefon, bilgisayar vb. gibi dijital ihtiyaçlarının azaldığı yanıtını vermişlerdir.

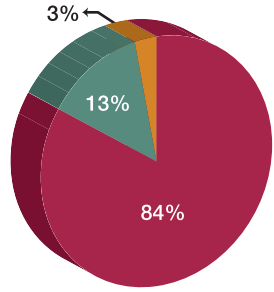
Pandeminin çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkisi

COVID-19 pandemisi sürecinde virüsün yayılma hızını yavaşlatmak adına alınan önlemlere bağlı olarak öğrenciler uzun süre okuldan uzak kalmışlardır. Bu durum öğrencilerde de birtakım sorunları beraberinde getirmiştir. COVID-19 salgınıyla beraber insanlarda kaygı, sağlık anksiyetesi, damgalanma ve sosyal izolasyon gibi etkilerle ruh sağlığı sorunu da olduğu yapılan araştırmalarda belirtilmektedir (Aşkın ve ark. 2020).

Pandemi sürecinde yalnız Türkiye'de değil dünya genelinde sosyal alana çıkma kısıtlılığı bireylerin ev içerisinde psikososyal olarak etkilemiştir. Pek çok bireyin sosyalleşme alanı olarak dijital ortamlardaki uygulamalara yönelmesi, çocukların internet üzerindeki görsel içerikleri takip etmesi gibi örnekler görülürken göçmen çocukların ekonomik kısıtlılıkları nedeniyle bu alanları kullanmaları da oldukça güç olmuştur. Göçmen çocukların teknolojik materyallere erişiminin ekonomik nedenlerle kısıtlı olmasının yanı sıra hane içerisinde göçmen yetişkinlerin ana dilde yayın yapan kanalları izliyor olması çocukların uyum sağlama ve Türkçe dil gelişimlerine olumsuz etki etmektedir. Çocukların eğitim, sosyal ve dil gelişimi gibi alanlarda pandemi sürecinde gelişimlerinin yavaşlamış olmasına bağlı olarak kendilerini ifade etmeleri güçleşmiş, araştırma kapsamında da bu durumun çocukların bakım verenleri tarafından farklı bir etki olarak kaygı gözlemlerinin nasıl olduğuna dair sorular yöneltilmiştir.

Okula devam eden çocukların yüz yüze eğitime geçişle birlikte kaygı problemi üzerine sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların %84'ü yüz yüze eğitime geçişle birlikte kaygı yaşamadığını belirtirken, %13'ü ise kaygı yaşadığını söylemişlerdir (bkn. Grafik 15).

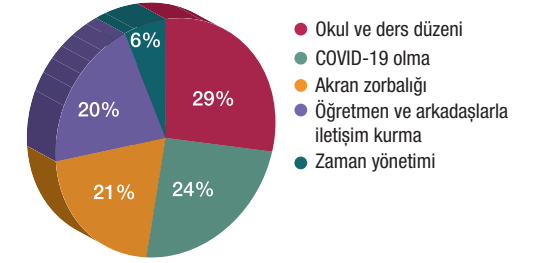
Çocuklarının kaygı yaşadığını belirten katılımcılara, yaşamış oldukları kaygıların neler olduğu sorusu yöneltildiğinde katılımcıların %29'u okul ve ders düzeninden kaygılandığını belirtirken, %24'ü COVID-19 olmaktan kaygılandıklarını söylemişlerdir. Böylece yüz yüze eğitimle birlikte öğrencilerde okul derslerine alışma sürecinin zorlu geçtiği bir başka ifade ile karşımıza çıkmaktadır. Özellikle okul adaptasyonlarında sorun yaşayan çocukların oldukça fazla olduğu öne çıkan bulgular arasındadır. Göze çarpan bir diğer bulgu olarak katılımcıların %21'i akran zorbalığına maruz kalmaktan kaygılandığını dile getirmişlerdir (bkn. Grafik 16). Çocukların,

● Hayır ● Evet ● Fikrim yok
Grafik 15: Çocukların kaygılanma durumu

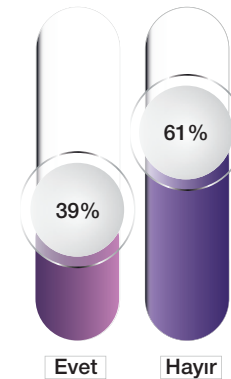
okuldaki arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kuramadıklarını ve akran zorbalığına maruz kaldıklarını ve bu sorunlarının çözül(e)mediğini ifade ettiği araştırmaya katılan katılımcılar tarafından aktarılmıştır. Halaçlı ve Gül'ün birlikte hazırlamış oldukları akademik çalışmalarında; Türk öğrencilerinin yabancı öğrencilerle oynamadıklarını, iletişim kurmak istemediklerini, bu sorunlarının temelinde uyum sorunlarının yattığına yer vermişlerdir (Halaçlı ve Gül, 2021). Göçmen öğrencilerinin okulda en çok karşılaştığı sorunlardan bir tanesinin akran zorbalığı olduğu bulgular arasında öne çıkan bir diğer önemli sonuçtur. Önemli bir sorun olan akran zorbalığının, göçmen çocukların okul adaptasyonuna ve ders konsantrasyonunu olumsuz yönde etkilediği birçok araştırmada da yer almıştır. Hem dil hem kültür hem de ülke değişiminin yanı sıra bir de okul ortamında akran zorbalığı yaşamalarının göçmen çocukları içe kapanık bir davranış sergilemelerine sebep olduğu söylenebilir. Bu durumun çocukların kendilerini yeterince ifade edememiş olmaları; farklı dil, kültür ve alışkanlıklara sahip olmalarına bağlı olarak ayrımcılığa maruz kalmaları nedeniyle kendilerine özgün davranış biçimini olumsuz bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte akran zorbalığına

maruz kalmış olan bireylerin pek çoğunda akran zorbalığı gibi şiddete dayalı davranış bozuklukları ve psikolojik sorunlar görülmektedir. Göçmen çocukların karşılaştığı olduğu sorunlara bakıldığında

Grafik 16: Çocukların kaygılandığı konular

okuldan ayrılma ve uzun süre okuldan uzak kaldıkları sahada tespit edilen başlıca sorunlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Kızılay koruma ekipleri yüz yüze eğitime devamlılık sağlayamayan çocukların dil gelişimi, okula uyum süreci ve ekonomik açıdan destekleyici uygulamalar olan alternatif eğitim modellerine yönlendirmeler sağlamaktadır. Yapılan akademik çalışmalarda ve sahadaki sivil toplum kuruluşlarının da gözlemlediği üzere alternatif eğitim modelleri özellikle 10-18 yaş aralığındaki çocuklar için avantaj sağlayan uygulamaları kapsamaktadır. Bu kapsamda yürütülen programlardan biri olarak Hızlandırılmış Eğitim Programı Türk Kızılay koruma ekiplerinin de en çok yönlendirme yaptığı programlardan biridir. Bu kapsamda bu rapor çalışması esnasında

Grafik 17: Alternatif eğitim modellerinden haberdar mısınız?

katılımcılara alternatif eğitim modellerinden haberdar mısınız? (Hızlandırılmış Eğitim Programı, Mesleki Eğitim Merkezi, Açık Öğretim gibi) sorusu yöneltilecek katılımcıların farkındalıkları ölçülmüştür. Soruya yanıt veren katılımcıların %39'u evet, %61'i ise hayır yanıtını vermişlerdir (bkn. Grafik 17). Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun alternatif eğitim modellerinden (Meslek Eğitim, Açık Öğretim, Hızlandırılmış Eğitim Programı vb.) haberdar olmadığı öne çıkan önemli bulgular arasında yer almaktadır.

Çocukların yüz yüze eğitime geçişle birlikte eğitime devam etmekte yaşadıkları güçlükler araştırma bulguları arasında paylaşılmıştır. Derslerine

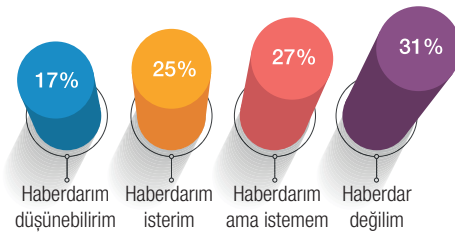
düzenli devam edemeyen, okula gitme noktasında motivasyonları düşük olan bu çocukların ders başarısında oluşabilecek muhtemel düşüklük ve devamsızlığa bağlı sınıfta kalması öngörülebilir sonuçlar arasındadır. Bu

bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pandeminin etkisiyle de birlikte veli isteği ile sınıf tekrarının sağlanması seçeneği sunulmuştur. Bu kapsamda pandemi öncesinde düzenli devamlılık sağlayan ancak pandemi nedeniyle uzun süre okula devam edemeyen çocukların velilerinin dilekçe ile bu seçeneği değerlendirmelerine dair Türk Kızılay koruma ekipleri bilgilendirme ve yönlendirme aktiviteleri gerçekleştirmektedir. Araştırmada katılımcıların bu seçeneğe dair bilgi düzeylerine bakıldığında ise “Derslerinden geri kaldığı düşünülen çocuklar için veli onayıyla sınıf tekrarı yapılabileceğinden haberdar mısınız?” sorusu yöneltildiğinde katılımcılardan %31’i haberdar olmadığını, %25’i haberdarım, isterim yanıtını verirken %27’si ise haberdar olduklarını fakat katılmayı istemedikleri yanıtını vermişlerdir (bkn. Grafik 18).

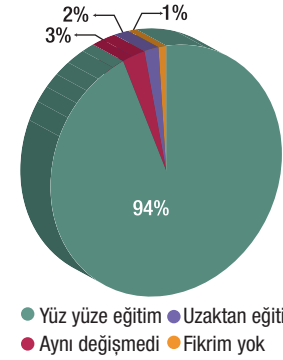
Soruya yanıt veren katılımcılardan, çocuklarının derslerden geri kalmasına rağmen, sınıf tekrarı istemeyenlerin yüzdesinin oldukça fazla olması öne çıkan bulgular arasında yer almaktadır. Çalışmanın en önemli ve en

temel bulgularından biri olarak uzaktan ve yüz yüze eğitimin karşılaştırmasına binaen katılımcılara “Çocuğunuzun hangi eğitim modelinde daha başarılı olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Soruya yanıt veren katılımcılardan %94’ü, yüz yüze eğitim modelinde çocukların

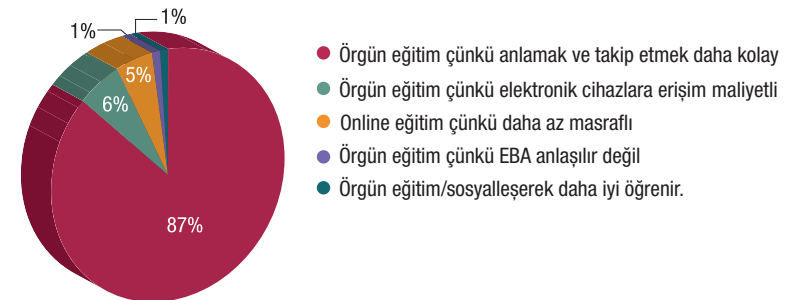
Grafik 18: Derslerinden geri kaldığı düşünülen çocuklar için veli onayıyla sınıf tekrarı yapılabileceğinden haberdar mısınız?

daha başarılı olacağını düşünmektedir. %2’si ise uzaktan eğitim modelinin daha iyi olduğunu düşünmektedir (bkn. Grafik 19). Türk Kızılay Toplum Temelli Göç Programları Koruma ve Uyum Programı tarafından 2020 ve 2021 yıllarında yapılmış çalışmalarında da uzaktan eğitim modelinin, katılımcıların yarısından fazlasının uzaktan eğitime dahil olamadığı bulgusuna ulaşılmıştı (Türk Kızılay, 2020; 2021). Uzun bir süre uzaktan eğitimle geçen eğitim hayatının ardından tekrar yüz yüze eğitime geçilmesiyle, katılımcıların cevaplarına paralel biçimde yüz yüze eğitimin daha çok tercih edilir

Grafik 19: Çocuğunuzun hangi eğitim modelinde daha başarılı olduğunu düşünüyorsunuz

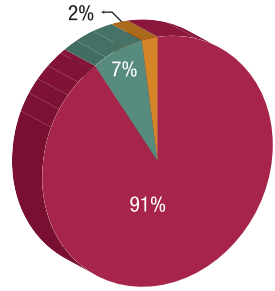
bir eğitim modeli olduğu öne çıkan en temel bulgulardan biridir. Bu bulguyu destekler biçimde “Çocuk ve ebeveyni yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim arasında tercih hakkı olsa hangisini tercih eder?” sorusu yöneltildiğinde katılımcıların %95’i yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini belirtmişler; bu katılımcıların %87 si “yüz yüze eğitim çünkü dersleri anlamak ve takip etmek daha kolay”, derken uzaktan eğitimi tercih edenleri kapsayan %5’lik dilimdeki katılımcılar ise “uzaktan eğitim çünkü daha az masraflı” (bkn. Grafik 20) yanıtını vermişlerdir. Sosyo-ekonomik durumlarının yetersiz olmasından dolayı uzaktan eğitimi tercih edenler, okul masraflarının yüksek olmasından dolayı bu eğitim yöntemini tercih etmektedirler.

Grafik 20: Çocuk ve ebeveyni yüz yüze eğitim ve uzaktan/online eğitim arasında tercih hakkı olsa hangisini tercih eder?

Çocukların temel ve/veya yükseköğrenime geçişine dair bulgular:

Bu araştırma kapsamında her ne kadar yüz yüze eğitime geçişle beraber doğan ihtiyaçların değerlendirilmesi yapılırken bir diğer araştırma sorusu olarak çocukların motivasyonunun yanı sıra bakım verenlerinin çocukların eğitime devam etmelerine dair motivasyonları tespit edilmek hedeflenmiştir. Bu bağlamda araştırma esnasında katılımcılara çocuğunuzu “Çocuğunuzun hangi döneme kadar okula devam etmesini hedefliyorsunuz” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan %91’i üniversite, %7’si ortaokul ve %2’si lise çağına kadar çocuğunun eğitim alabilmesini hedeflediğini söylemişlerdir (bkn. Grafik 21). Soruya yanıt veren katılımcılardan büyük bir çoğunluğunun, çocuklarının üniversite eğitimi almasını planladıklarını aktarmışlardır.

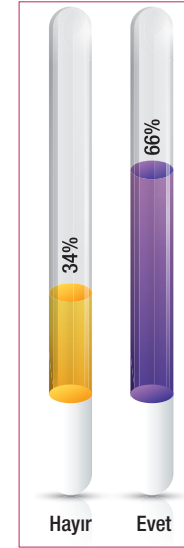

Grafik 21: Çocuğunuzun hangi döneme kadar okula devam etmesini hedefliyorsunuz?

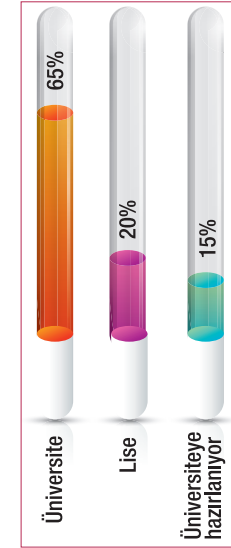
COVID-19 Döneminde +18 Olan Bireylerin Eğitime Erişimi

Türk Kızılay Toplum Temelli Göç Programları Koruma Programı tarafından, 2020 ve 2021 yılları arasında koruma ekibi ile tercüman eşliğinde ve çevrimiçi form aracılığı ile görüşmeler gerçekleştirilerek hazırlanan “COVID-19 Sürecinde Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Çocukların Uzaktan Eğitime Erişimi Durum Analiz Raporu-1 2020 Tarihli” ve “COVID-19 Sürecinde Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Çocukların Uzaktan Eğitime Erişimi Durum Analizi – 2 2021 tarihli araştırma kapsamında çalışmaya daha önce dahil edilmiş katılımcılar arasında 18 yaşına ulaşan çocukların şu anki eğitim durumlarının araştırılması amacıyla örneklem içerisinde ayrı bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında yer alan bu araştırmanın örneklemini 18 yaş ve üstü bireylerden oluşmaktadır. Araştırma 108 geçici koruma ve uluslararası koruma statülerine sahip katılımcılardan oluşmaktadır.

Grafik 22: Şu anda eğitime devam ediyor mu?

Grafik 23: Katılımcıların eğitim durumları

Araştırma kapsamında 2020 yılında okula devam eden ve 2022 itibarıyla 18 yaşına ulaşan bireylerin %66’sının eğitimine devam ettiği, %34’ü ise devam etmediği öğrenilmiştir. (bkn. Grafik 22). Eğitime devam eden katılımcıların yarısından fazlasının üniversite eğitimi aldığı görülmektedir. %20’sinin lise eğitime devam ettiği, yüz yüze eğitim veren okullarda ve açık öğretimde olmak üzere olduğu görülürken %15’inin ise üniversiteye hazırlanmakta olduğu araştırma sonucunda

öğrenilen çıktılar arasındadır. (bkn. Grafik 23). Eğitime devam etmeyen/edemeyen katılımcıların, sosyo-ekonomik durumlarının yetersiz olması ve çalışma hayatına girmelerinden dolayı, eğitimlerine devam etmedikleri katılımcılar tarafından aktarılmıştır.

Bulgu ve Sonuçlar

COVID-19 pandemisi eğitim-öğretim süreci üzerinde çok önemli değişimler yaratmıştır. Ele alınan bu çalışmada, COVID-19 pandemi sürecinde göçmen öğrencilerinin uzaktan ve yüz yüze eğitimde yaşamış oldukları deneyimlerine ilişkin görüşlerinin araştırılması ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın 2020 ve 2021 yıllarındaki temel versiyonlarında uzaktan eğitimin etkisi değerlendirilirken bu çalışmada yüz yüze eğitime geçiş ve yüz yüze eğitimde COVID-19 sonrası etkiler araştırılmıştır.

Araştırmaya dahil edilen katılımcılardan %7’sinin yüz yüze eğitime geçiş ile okulu bıraktıkları tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim süreci boyunca dersleri takip edememeleri, COVID-19 bulaş riskinin olması,

sosyo-ekonomik durumlarının yetersizliği gibi sorunlardan dolayı okula devam etmedikleri öne çıkan önemli sonuçlar arasında yer almaktadır. Katılımcıların büyük bir bölümünün okula devamlılığı ve eğitimlerine ilişkin herhangi bir yerden destek alamadıkları görülmüştür. Bu durum, öğrencilerinin okula devamlılığını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların yarısından fazlası yüz yüze eğitimi daha avantajlı bulmuşlardır. Yüz yüze eğitimi tercih edenler, çoğunlukla internete erişimin kısıtlı olmasından dolayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar; bilgisayar, tablet veya telefon aracılığıyla dersleri takip etmelerinin zor olmasından dolayı yüz yüze eğitimi daha cazip bulduklarını aktarmışlardır.

Geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki öğrencilerin, yüz yüze eğitimde en çok karşılaştıkları sorunların başında ekonomik yetersizlik, dil engeli, akran zorbalığı ve ayrımcılık gelmektedir. Çalışma kapsamında katılımcıların %20'si, okullarda karşılaştıkları her türlü zorbalık ve ayrımcılıkla mücadele edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yüz yüze eğitime geçiş yapan geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki öğrencilerin okulda karşılaşmış oldukları sorunlardan bir diğeri ise materyal eksikliğidir.

Uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçişle birlikte materyal eksikliği sorununun şekil değiştirerek teknolojik materyallerden, defter, ek kaynak vb gibi farklı ihtiyaçlarla devam ettiği görülmektedir.

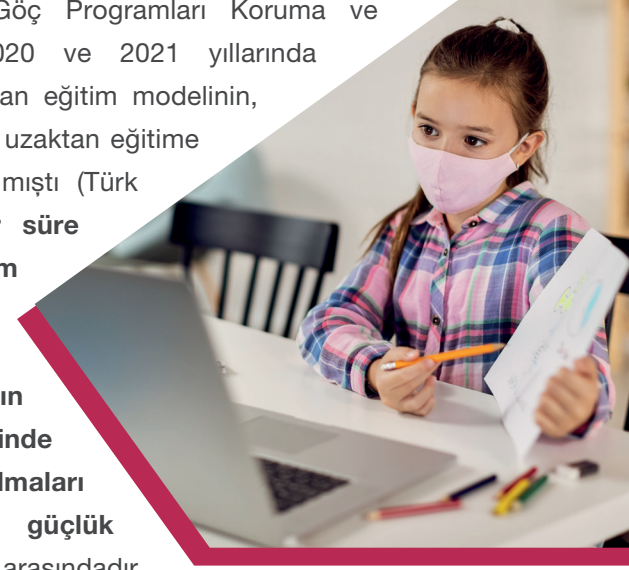
Uzaktan eğitimde, dil bariyeri sorunu yaşayan öğrencilerinin sayısının fazla olduğu bulgular arasındadır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun yüz yüze eğitim modelinde çocukların daha başarılı olacağını düşünmektedir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, çocuklarının derslerden geri kalmasına rağmen, sınıf tekrarı istemediklerini belirtmişlerdir. Bu çıktı çocukların bir sonraki dönem ders başarısını etkileyebilecek bir faktör olarak üzerine düşünülmesi gereken bir konu olarak değerlendirilmektedir.

Türk Kızılay Toplum Temelli Göç Programları Koruma ve Uyum Programı tarafından 2020 ve 2021 yıllarında yapılmış çalışmalarında da uzaktan eğitim modelinin, katılımcıların yarısından fazlasının uzaktan eğitime dahil olamadığı bulgusuna ulaşılmıştı (Türk Kızılay, 2020; 2021). **Uzun bir süre uzaktan eğitimle geçen eğitim hayatının ardından tekrar yüz yüze eğitime geçilmesiyle, çocukların derslere katılımının yükseldiği ancak pandemi sürecinde uzun süre okuldan uzak kalmaları sebebiyle uyum sağlamakta güçlük yaşadıkları** öne çıkan bulgular arasındadır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çocuklarını üniversite eğitim alabilmesini hedeflediğini aktarmışlardır.

Araştırmanın bulguları arasında; araştırmaya daha önce dahil edilmiş katılımcıların şu anki eğitim durumlarıyla ilgili bilgiler de yer almaktadır. Bu minvalde katılımcıların %66'sı eğitime devam ettiği, %34'ü ise devam etmediği görülmektedir. **Eğitime devam eden katılımcıların yarısından fazlasının üniversite eğitimi aldığı görülmektedir. Kalan %34'lük dilimdeki katılımcıların %20'si lise eğitime devam ederken %14'ü ise üniversiteye hazırlanmaktadır.** Eğitime devam etmeyen/edemeyen katılımcıların, sosyo-ekonomik durumlarının yetersiz olması ve çalışma hayatına girmelerinden dolayı, eğitimlerine devam etmedikleri önemli bulgular arasında yer almaktadır.

Öneriler

- Çocukların pandemide yaşamış oldukları duygusal ve psikolojik boşluğun aşılması için etkili ve yapılandırılmış psiko-sosyal danışma hizmetleri sunulabilir.

- Okullarda pandemi sonrası gelişimsel ve sosyal sorunlara dair rehber öğretmenler tarafından kapsayıcı çalışmalar gerçekleştirilebilir. Milli Eğitim Bakanlığı liderliğinde pandemi sonrası okula uyum sürecinin kolaylaştırılmasına ilişkin modüler çalışmalar sivil toplum kuruluşları ile birlikte oluşturulabilir. Modüllerin göçmen çocukları kapsayıcı olarak oluşturulması çocuklar arası sosyal uyum, akran zorbalığı ve ayrımcılık sorunlarının çözümünde olumlu etki bırakabilir.
- Temel ihtiyaçların giderilmesine yönelik olanakların çeşitlendirilmesi ve düzenli devam etmesi yararlı olabilir. Bu tarz faaliyetlerin bir sosyal sorumluluk projesinden çok politika haline getirilmesi çocukların hem fiziksel hem sosyal hem psikolojik gelişimine katkı sağlayabilir.
- Yabancı uyruklu çocukların pandemi sonrası eğitim hakkına erişiminin desteklenmesinin yolları olarak; çocuk işçiliğine yönelen çocukların okul devamsızlıkları göz önünde bulundurularak tespit edilmesi, öncelikle örgün eğitim kurumlarına ya da mesleki eğitim merkezleri veya açık öğretim aracılığıyla okullaştırılmalarının sağlanmasına yönelik faaliyetler artırılabilir.
- Okullarda uygulanan destek eğitim sınıfları hakkında da bilgilerin yaygınlaştırılması önerilmektedir. İlkokullarda İYEP (ilkokullarda Yetiştirme Programı), diğer üst kademelerde ise Destek Eğitim Programı olarak akademik beceriyi desteklemek adına ek ders niteliğinde hafta sonları gerçekleştirilen eğitimlerin görünürlüğü etkin biçimde sağlanabilir.
- Ders başarı durumlarının yeterli olmaması sebebiyle okula devam etmeyi bırakan öğrencilerin kurslar aracılığıyla ders açıklarının kapatılıp devamlarının sağlanması, dil bariyeri sebebiyle devam etmeyen çocuklar için örgün eğitime paralel olarak dil kursu desteğinin ve takibinin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmaların kapsam alanı genişletilebilir.

- Aile katılımını destekleyecek çalışma modelleri oluşturularak ailelerin çocukların eğitim motivasyonlarını arttırmada önemli bir etkisi olduğu düşünülerek kapsayıcı ve çok basamaklı çalışma prensibiyle sivil toplum kuruluşları, okullar ve ilgili kamu kuruluşlarının kapasitesiyle bu destekler hayata geçirilebilir.

Kaynakça:

- Akpınar, T. & Çakmakkaya, B. Y. (2021). Pandemi (Covid-19) Sonrası Lisansüstü Uzaktan Eğitim. Sosyal Bilimler Metinleri, 2021 (1) , 1-14.
- Aşkın R, Bozkurt Y, Zeybek Z (2019). Covid-19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9 (1), 23-28.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 6 (3) , 112-142 .
- COVID-19 Sürecinde Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Çocukların Uzaktan Eğitime Erişimi Durum Analiz Raporu-1 2020 Tarihli, <https://reliefweb.int/report/turkey/turkish-red-crescent-situation-analysis-children-under-temporary-and-international>. Erişim tarihi: 04.08.2022.
- COVID-19 Sürecinde Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Çocukların Uzaktan Eğitime Erişimi Durum Analizi – 2, <https://reliefweb.int/report/turkey/turkish-red-crescent-situation-analysis-study-access-children-under-international-and>. Erişim tarihi: 04.08.2022.
- Çakır Kardeş, V. (2020). Pandemi Süreci ve Sonrası Ruhsal ve Davranışsal Değerlendirme. Türk Diyab Obez; 2: 160-169.
- Gencer, Ekin Gamze ve diğerleri (2021). COVID-19 Etkisinde Türkiye’de Eğitim. Eğitim Reformu Girişimi. İstanbul.
- Gün, M. & Yüksel, S. (2021). Dünyada Göçmen Eğitimi Politikaları Bağlamında Türkiye’nin Göçmen Eğitimi Sürecinin Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri. Milli Eğitim Dergisi, Türkiye’de ve Dünyada Göçmen Eğitimi
- Hallaçlı, F., & Gül, İ. (2021). Suriyeli öğrencilerin Türkiye’de eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Journal of Human Sciences, 18(2)

- Hotaman, D. (2017). Eğitim Programlarının Geliştirilmesinde Felsefenin Rolü. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13 (2), 430-437.
- <https://reliefweb.int/report/turkey/turkish-red-crescent-situation-analysis-children-under-temporary-and-international> (Erişim tarihi: 29 Nisan 2022).
- <https://reliefweb.int/report/turkey/turkish-red-crescent-situation-analysis-study-access-children-under-international-and> (Erişim tarihi: 29 Nisan 2022).
- Işık, M. & Bahat, İ. (2021). COVID 19: Eğitimde Yeni Arayışlar. Üniversite Araştırmaları Dergisi, 4 (1) , 82-89.
- Özgenel, M. Işık, M. ve Bahat, İ. (2019). Öğretmenlik İmajı: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 52(3).
- Saklan, E. & Karakütük, K. (2022). Türkiye’deki Suriyeli Eğitim Çağı Çocuklarının Eğitim Süreçleri Üzerine Bir Çözümleme. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Skoda, EM. Spura, A., De Bock, F. et al. (2021). Veränderung der psychischen Belastung in der COVID-19-Pandemie in Deutschland: Ängste, individuelles Verhalten und die Relevanz von Information sowie Vertrauen in Behörden.
- Tekke, M. (2019). Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en son düzeyleri: Kendini gerçekleştirme ve kendini aşmışlık. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7(4), 1704-1712.
- Ünal, R. (2022). COVID -19 Pandemisi Döneminde Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerle Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi. Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice.
- Yanardağ, U, Selçuk, O. (2020). COVID 19 Pandemi Sürecinde Sosyal Hizmet. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi.